

PL

PL

PL

KOMISJA WSPÓLNOT EUROPEJSKICH

Bruksela, dnia 29.4.2009
KOM(2009) 209 wersja ostateczna

**KOMUNIKAT KOMISJI DO RADY, PARLAMENTU EUROPEJSKIEGO,
EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO I KOMITETU
REGIONÓW**

**W sprawie postępów w realizacji siódmego wspólnotowego programu ramowego w
dziedzinie badań**

{SEK(2009) 589}

1. WPROWADZENIE

Badania naukowe są siłą napędową dla tworzenia zasobów wiedzy i ich wykorzystywania, prowadzą do powstawania pomysłów i rozwiązań sprzyjających wzrostowi gospodarczemu, konkurencyjności i tworzeniu miejsc pracy oraz pomagają w zmaganiu się z długofalowymi wyzwaniami, takimi jak zmiany klimatu i starzenie się społeczeństwa. Nadrzędnym celem siódmego programu ramowego w dziedzinie badań¹ (7PR) jest wniesienie wkładu w stworzenie europejskiej przestrzeni badawczej, stanowiącej europejski rynek wewnętrzny dla naukowców, wiedzy i technologii, dzięki któremu następuje rozwój doskonałości badawczej i technologicznej poprzez większą konkurencję, lepszą koordynację działań badawczych i położenie większego nacisku w ramach programów i strategii politycznych na główne wyzwania społeczne. Ze względu na to, że naukowe i technologiczne priorytety 7PR koncentrują się na zrównoważonym rozwoju, program ten pełni centralną rolę w realizacji strategii lizbońskiej, w podtrzymaniu trwałego wzrostu gospodarczego Europy w zglobalizowanej gospodarce oraz w przekształcaniu jej w dynamiczną i niskoemisyjną gospodarkę opartą na wiedzy i odpowiadającą na potrzeby społeczeństwa.

Długofalowe problemy, z którymi zmagaliśmy się przed kryzysem, nie zostały rozwiązane, a zatem cele strategii lizbońskiej są dziś aktualne bardziej niż kiedykolwiek. Nadszedł czas, by zwiększać, a nie redukować nakłady na badania i innowacje w celu sprostania tym wyzwaniom oraz w celu stworzenia warunków dla ożywienia gospodarki.

W niniejszym sprawozdaniu dokonano oceny postępów w realizacji 7PR oraz przedstawiono, co jeszcze należy uczynić, by w pełni osiągnąć pierwotne cele programu. Sprawozdanie zostało sporządzone na mocy przepisów decyzji dotyczącej 7PR² i stanowi podstawę dla śródkresowej oceny programu³ przewidzianej na 2010 r. Dokument roboczy służb Komisji uzupełniający niniejsze sprawozdanie zawiera więcej szczegółów dotyczących tematów poruszonych w sprawozdaniu.

2. POCZĄTKI AMBITNEGO I ZŁOŻONEGO PRZEDSIĘWZIĘCIA

Rozmiar i zakres 7PR są znacznie większe niż w przypadku poprzedniego 6PR. Program stanowi do pewnego stopnia kontynuację dotychczasowych działań, ale zawiera też nowe elementy. W dalszym ciągu realizowane są sprawdzone inicjatywy 6PR, takie jak stypendia Marie-Curie, wspieranie europejskiej infrastruktury badawczej oraz działań EURATOM, jak również finansowanie działalności Wspólnego Centrum Badawczego (WCB), które zapewnia silne i niezależne wsparcie naukowe i techniczne dla działań politycznych UE. W odniesieniu do zawartości oraz sposobu realizacji 7PR wprowadzono jednocześnie nowe elementy i radykalne innowacje, wymagające uproszczenia i zmian w zarządzaniu.

Z dostępnych danych dotyczących 2007 i 2008 r. wynika, że początkowa faza realizacji 7PR przebiega pomyślnie:

---

¹ Realizację dwóch programów ramowych na mocy Traktatu WE i Traktatu Euratom (zwanym wspólnie „7PR”) rozpoczęto w 2007 r. Informacje na temat celów 7PR i jego struktury oraz jego dotychczasowej realizacji znajdują się np. w rocznych sprawozdaniach z 2007 i 2008 r. dostępnych pod adresem <http://ec.europa.eu/research/index.cfm?pg=reports>.

² Artykuł 7 ust. 2, Dz.U. L 412 z 30.12.2006, s. 1.

³ W niniejszym sprawozdaniu wykorzystano opinię Europejskiego Komitetu Konsultacyjnego ds. Badań (ERAB) z dnia 19 lutego 2009 r., przytoczoną w załączniku do dokumentu roboczego służb Komisji.

- Odzew społeczności naukowej na publikowane w ramach programu zaproszenia do składania wniosków świadczy o istnieniu dużego popytu na badania prowadzone na szczeblu wspólnotowym. Liczba otrzymanych wniosków wyniosła prawie 36 tys., a ponad 5 500 wniosków wybrano do wsparcia finansowego. Ogólny współczynnik udziału wyniósł 21,7 %, przy czym należy wziąć pod uwagę, że proces rozpatrywania wniosków jest dwuetapowy.
- Jakość procesu oceny jest uznawana za dobrą: 91% oceniających twierdzi, że jakość procesu oceny jest podobna lub lepsza od jakości krajowych procesów oceny, w których brali udział.

Wydaje się, że nowatorskie metody zastosowane w 7PR przynoszą korzyści:

- O sukcesie Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych świadczy ponad 11 tys. wniosków otrzymanych w odpowiedzi na pierwsze zaproszenie do składania wniosków. Wynikiem pierwszych zaproszeń do składania wniosków dotyczących grantów dla badaczy rozpoczynających niezależną karierę (*ERC Starting Grant*) oraz grantów dla doświadczonych badaczy (*ERC Advanced Grant*) jest rozpoczęcie realizacji ponad 500 projektów w zakresie badań pionierskich w prestiżowych instytucjach badawczych w całej Europie.
- Utworzono pięć szeroko zakrojonych publiczno-prywatnych partnerstw (wspólne inicjatywy technologiczne), będących niezależnymi podmiotami prawnymi na mocy art. 171 Traktatu WE: innowacyjne leki (IMI), komputerowe systemy wbudowane (ARTEMIS), „Czyste niebo”, nanoelektronika (ENIAC) oraz technologie ogniw paliwowych i technologie wodorowe (FCH). W ramach przedsięwzięć ARTEMIS i ENIAC zapoczątkowano realizację projektów zgłoszonych w odpowiedzi na pierwsze zaproszenie do składania wniosków i opublikowano niedawno drugie zaproszenie. W przypadku pozostałych wspólnych inicjatyw technologicznych ogłoszono pierwsze zaproszenia do składania wniosków, obecnie zaś ocenia się i wybiera pierwsze projekty.
- Dużym zainteresowaniem cieszył się mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka (RSFF), począwszy od jego zainicjowania w czerwcu 2007 r. W okresie do początku 2009 r. zatwierdzono 30 operacji, zaś wartość podpisanych pożyczek osiągnęła 2 mld EUR.
- Powołano do istnienia dwie agencje (Agencję Wykonawczą ds. Badań Naukowych i Agencję Wykonawczą ERBN), których celem jest zapewnianie skutecznego zarządzania stale rosnącym budżetem 7PR bez konieczności bezpośredniego zwiększenia liczby personelu w Komisji.
- Poczyniono postępy w zakresie ułatwienia uczestnictwa w 7PR: nowy fundusz gwarancyjny pozwolił zrezygnować z większości kontroli ex-ante dotyczących wiarygodności finansowej, centralny system rejestracji pozwala na jednorazowe złożenie dokumentacji, natomiast świadectwa kontroli i kontrole ex-ante dotyczące kondycji finansowej ograniczono o 90% w porównaniu z 6PR.

Niektóre kwestie wymagają dalszej obserwacji i rozważenia:

- Skorygowany ogólny poziom uczestnictwa MŚP w wybranych projektach w ramach programów szczegółowych „Współpraca” i „Możliwości” wynosi – w odniesieniu do wkładu WE, o który się zwrócono – około 11%.

- Niższe od przeciętnej wskaźniki udziału w 7PR odnotowano w przypadku większości nowych państw członkowskich, co równoważy jednak wyższy wkład finansowy: uczestnicy z UE-12 otrzymali prawie 5% całkowitego wkładu, o który się zwrócono w ramach 7PR, podczas gdy ich udział w całkowitych wydatkach na badania i rozwój w UE-27 wyniósł tylko 2,8%.

3. POSTĘPY W REALIZACJI CELÓW 7PR

3.1 Urzeczywistnienie europejskiej przestrzeni badawczej

W grudniu 2008 r. państwa członkowskie przyjęły wspólną wizję europejskiej przestrzeni badawczej (EPB) w roku 2020⁴. W ramach procesu lublańskiego państwa te zobowiązały się do podjęcia wzajemnej współpracy oraz współpracy z Komisją w celu realizacji tej wizji. Zgodnie z tą wizją EPB powinna zapewniać odpowiednie warunki i zachęty dla efektywnych inwestycji w badania i rozwój, wносить europejską wartość dodaną dzięki wspieraniu zdrowej konkurencji – zwłaszcza między badaczami – służącej doskonałości badawczej, , pozwalać na swobodny przepływ naukowców, wiedzy i technologii („piąta swoboda”), jednocześnie wspierając koordynację między podmiotami finansującymi badania oraz współpracę między sektorem przemysłu a środowiskiem naukowym.

7PR pełni rolę katalizatora w wysiłkach zmierzających do urzeczywistnienia EPB przy pomocy czterech programów szczegółowych o określonym celu.

Program „Współpraca”: osiągnięcie przez UE wiodącej roli w najważniejszych dziedzinach naukowo-technicznych poprzez sprzyjanie współpracy w zakresie badań i rozwoju oraz poprzez otwarty model innowacyjności

Instrumenty na rzecz wspólnych badań stosowane w ramach programu „Współpraca” umożliwiają współpracę sektora przemysłu i środowiska naukowego w otoczeniu stosującym otwarty model innowacyjności, przyczyniając się do swobodnego przepływu wiedzy i technologii. Europejska wartość dodana i osiągnięcie efektu strukturyzującego w odniesieniu do EPB są decydującymi kryteriami w wyborze priorytetowych tematów, bez względu na rozmiar i zakres instrumentu. Mniejsze projekty badawczo-rozwojowe mogą wprawdzie być interesujące dla indywidualnych zespołów badaczy lub odpowiadać na specyficzne potrzeby polityczne, jednak w 7PR uznano potrzebę bardziej strategicznego podejścia zmierzającego do osiągnięcia wiodącej roli w dziedzinie nauki i technologii oraz do strukturyzacji EPB, skupiając się na większych programach i inicjatywach strategicznych charakteryzujących się szerszym zakresem i masą krytyczną. Są to wspólne inicjatywy technologiczne i partnerstwa publiczno-prywatne (tzw. inicjatywy na podstawie art. 169), w ramach których UE uczestniczy w programach badawczo-rozwojowych realizowanych wspólnie przez państwa członkowskie.

Wspólne inicjatywy technologiczne są uosobieniem innowacyjnego podejścia do partnerstw publiczno-prywatnych, lecz proces ich ustanawiania jako organy wspólnotowe jest długi i żmudny. Nie można jeszcze ocenić, czy wspólne inicjatywy technologiczne przyczynią się w oczekiwany sposób do zapewnienia wiodącej roli UE w obszarach kluczowych technologii. Wydaje się jednak, że mogą one – w przyszłych, uproszczonych ramach – wpłynąć na

⁴ „Wizja europejskiej przestrzeni badawczej w roku 2020” przyjęta przez Radę ds. Konkurencyjności dnia 2 grudnia 2008 r., zob. dokument 16767/08.

inwestycje w badania prowadzone w UE. W ramach 7PR rozpoczęto realizację trzech inicjatyw na podstawie art. 169: AAL (nowoczesne technologie w służbie osobom starszym), EUROSTARS⁵ i EMRP (Europejski Program Badań Metrologicznych). Z doświadczeń zebranych podczas realizacji pierwszej inicjatywy na podstawie art. 169 (EDCTP, *European and Developing Countries Clinical Trials Partnership*) w ramach 6PR oraz realizacji programów ERA-NET wynika, że takie wspólne przedsięwzięcia obejmujące programy krajowe są cenne, również ze względu na potencjalne przyszłe inicjatywy na rzecz wspólnej realizacji programów.

Program „Pomysły”: Stymulowanie kreatywności i doskonałości badań w Europie

Europejska Rada ds. Badań Naukowych stała się bardzo widocznym i wpływowym elementem europejskiej przestrzeni badawczej. Dysponując budżetem w wysokości blisko 7,5 mld EUR na okres siedmiu lat Rada zapewnia stałe wsparcie dla badań pionierskich prowadzonych w Europie i masę krytyczną osiągalną wyłącznie na poziomie UE. Uznając korzyści płynące z istnienia konkurencji na poziomie UE niektóre państwa członkowskie zdecydowały już przyznać granty krajowe kandydatom, którzy – mimo uzyskania dobrego wyniku w procesie oceny ERBE – nie otrzymali grantu.

Najważniejszym składnikiem sukcesu było ustanowienie niezależnej Rady Naukowej składającej się z wybitnych naukowców. Rada Naukowa samodzielnie ukształtowała strategię naukową dotyczącą badań pionierskich w Europie oraz, we współpracy z Komisją, ustanowiła struktury i mechanizmy służące realizacji programów grantów inspirowanych przez naukowców we wszystkich dziedzinach badawczych wyłącznie na podstawie kryterium doskonałości.

Mimo sprostania wyzwaniom pojawiającym się w związku z rozruchem operacji takiego rozmiaru nie należy popadać w samozadowolenie. W 2009 r. należy zakończyć fazę przechodzenia ze struktury wdrażającej do Agencji Wykonawczej ERBN. W ramach niezależnego przeglądu Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych należy w obiektywny sposób zbadać zakres jej szybkiego sukcesu i określić dalsze możliwości wprowadzenia udoskonaleń. Powinno to przyczynić się do trwałego sukcesu ERBN, będącej jedną z najważniejszych części składowych autentycznej europejskiej przestrzeni badawczej.

Program „Ludzie”: Wzmacnianie potencjału ludzkiego badań w Europie poprzez „krążenie talentów”

Duża liczba wniosków złożonych w ramach pierwszych zaproszeń do składania wniosków pokazuje, że stypendia Marie-Curie oferowane w ramach programu „Ludzie” są w dalszym ciągu atrakcyjne i przyczyniają się do zrównoważonego „krążenia talentów” zarówno w Europie, jak i na świecie, oraz do powstania wysokowykwalifikowanej i mobilnej europejskiej kadry naukowej. Stypendia przyznawane przez sektor przemysłu i szkoły wyższe można by jednak wykorzystywać w lepszy sposób poprzez poprawę w zakresie informowania przedsiębiorstw i MŚP o istniejących możliwościach.

Program „Możliwości”: Wzmacnianie możliwości w zakresie badań i innowacji w Europie

---

⁵ Przed końcem 2009 r. zostanie przedstawiony wniosek dotyczący programu BONUS.

Istnieje duży popyt na wszystkie działania realizowane w ramach programu „Możliwości”, zwłaszcza te wspierające badania na rzecz MŚP i ich stowarzyszeń.

Czynnikiem ograniczającym realizację 44 priorytetowych projektów w zakresie infrastruktury o strategicznym znaczeniu dla Europy, zidentyfikowanych przez Europejskie Forum Strategii ds. Infrastruktur Badawczych (ESFRI), jest brak wspólnotowych i krajowych zasobów finansowych oraz niedostateczna integracja z innymi instrumentami finansowymi (EBI, fundusze strukturalne). Przyjęcie nowych ram prawnych dotyczących europejskiej infrastruktury naukowo-badawczej powinno stanowić czynnik pobudzający i zagwarantować większą pewność w zakresie planowania finansowego. W ramach najbardziej zaawansowanej na świecie międzynarodowej sieci GEANT wdrożono innowacyjną hybrydową technologię sieciową oraz szereg usług odpowiadających potrzebom użytkowników, umożliwiając prowadzenie ogólnoeuropejskiej współpracy w dziedzinie badań. Wraz z siecią GEANT e-infrastruktura EGEE (Udostępnienie Gridów Obliczeniowych Nauce i Przemysłowi) umożliwia naukowcom dostęp do zasobów obliczeniowych na całym świecie.

Działania „Potencjał badawczy” i „Regiony wiedzy” wnoszą wkład w tworzenie możliwości badawczo-naukowych w poszczególnych regionach, zwłaszcza w regionach konwergencji, jednak wydaje się, że brakuje środków budżetowych – zwłaszcza w nowych państwach członkowskich – by ich wpływ był znaczący. Lepsze i bardziej ukierunkowane wykorzystanie funduszy strukturalnych, w ramach których na badania i innowacje w okresie 2007-2013 przeznaczono mniej więcej taki sam budżet, jak w przypadku 7PR, mogłoby wraz z celami i instrumentami 7PR przyczynić się w znacznie większym stopniu do podniesienia poziomu doskonałości naukowej i technicznej w całej UE.

Zwiększono wysiłki zmierzające do stworzenia na szczeblu Europy partnerstwa między sektorem badań a społeczeństwem. Nowy program finansowania umożliwia organizacjom społeczeństwa obywatelskiego uczestnictwo w 7PR, natomiast platformy społeczne opracowują programy badawcze dotyczące kwestii takich jak np. środowisko miejskie sprzyjające spójności społecznej.

W kontekście EPB 7PR wnosi wkład w rozwój bardziej spójnych i skoordynowanych strategii polityki w dziedzinie badań w Europie poprzez wspieranie otwartej metody koordynacji oraz w rozwój partnerstw realizowanych w EPB w ramach procesu lublańskiego.

3.2 Wkład w zrównoważony rozwój

Jednym z kluczowych celów 7PR jest wniesienie wkładu w zrównoważony rozwój, przy uwzględnieniu potrzeb sektora przemysłu i społeczeństwa oraz – zgodnie z polityką w innych dziedzinach oraz z pozostałymi instrumentami – utworzenie niskoemisyjnej gospodarki opartej na wiedzy.

Odpowiedź na interdyscyplinarne wyzwania, potrzeby społeczne i priorytety polityczne...

W ramach 7PR znaczną uwagę skupiono na znalezieniu rozwiązań problemów społecznych i odpowiedzi na priorytety polityczne Wspólnoty. W dwóch pierwszych latach realizacji 7PR wiązało się to z przyznaniem 44% budżetu programu „Współpraca” na cele interdyscyplinarnych badań wspierających odnowioną **strategię zrównoważonego rozwoju**, głównie w ramach tematów dotyczących środowiska, energii oraz żywności, rolnictwa i biotechnologii, wraz ze stanowiącymi kluczowe elementy wspólnymi inicjatywami

technologicznymi „Czyste niebo” oraz „Technologie ogniw paliwowych i technologie wodorowe”.

7PR odgrywa istotną rolę w rozwiązywaniu **problemów związanych z ochroną środowiska**, w szczególności w kontekście pakietu klimatyczno-energetycznego. Działania w tym zakresie obejmują kwestie takie jak różnorodność biologiczna, ograniczanie skutków katastrof naturalnych i obserwacje Ziemi.

Usiłując sprostać wyzwaniom związanym ze **zdrowiem i zmianami demograficznymi**, w ramach 7PR wspiera się rozwój nowych narzędzi i usług służących zarządzaniu wiedzą medyczną i zapewnianiu nowych sposobów opieki zdrowotnej, w szczególności poprzez program w dziedzinie zdrowia (a zwłaszcza wspólną inicjatywę technologiczną w zakresie leków innowacyjnych), program „technologie informacyjno-komunikacyjne dla zdrowia”, wiodącą inicjatywę rynkową „e-zdrowie”, program AAL oraz technologie informacyjno-komunikacyjne na rzecz komfortowego starzenia się.

W ramach 7PR znacznie wzmożono wysiłki na rzecz sprostania **wyzwaniom w sferze bezpieczeństwa**, na przykład poprzez finansowe wspieranie inicjatyw w dziedzinie zwalczania bioterroryzmu, zarówno w celu opracowania technologii pomocnych w reagowaniu na incydenty, jak i w celu zrozumienia wymiaru psychologicznego oraz kwestii gotowości, stanowiących istotne elementy zapobiegania sytuacjom kryzysowym i pokryzysowym oraz zarządzania nimi.

7PR odpowiada na **wyzwania między- i wielodyscyplinarne**, dotyczące obszarów takich jak środowisko, energia, transport i biotechnologia, na przykład poprzez ogłoszenie zaproszenia do składania wniosków dotyczących biorafinerii⁶, oraz wspieranie procesu opracowania i podjęcia wdrażania europejskiej strategii na rzecz badań morskich. Badania natury czysto technicznej są uzupełniane analizami służącymi osiągnięciu lepszego zrozumienia czynników leżących u podstaw rozwoju społecznego i gospodarczego w Europie. Wspieranie nauk społeczno-ekonomicznych i humanistycznych doprowadziło do opracowania nowych wariantów politycznych (jak na przykład w przypadku niedawnego kryzysu finansowego).

Łączenie sił i zasobów oraz opracowywanie wspólnych strategii w ramach „**wspólnego planowania**” jest uznawane za przyszły sposób bardziej skutecznej walki z najważniejszymi wyzwaniami społecznymi. Za model może posłużyć w tym kontekście europejski strategiczny plan w dziedzinie technologii energetycznych, zawierający procesy i instrumenty służące skuteczniejszemu angażowaniu rządów, sektora przemysłu i środowiska badawczego poprzez zespół kierujący złożony z państw członkowskich, europejskie inicjatywy przemysłowe oraz poprzez ustanowienie europejskiego stowarzyszenia badań nad energią, których podstawą jest spójny europejski program badań strategicznych.

...przy jednoczesnym uwzględnianiu potrzeb gospodarki realnej ...

W ramach 7PR podjęto ponownie zobowiązanie do wyjścia naprzeciw potrzebom przemysłu, w szczególności poprzez współpracę z europejskimi platformami technologicznymi (EPT). 36 istniejących EPT wspiera koordynację i łączenie wysiłków w zakresie prac badawczo-rozwojowych, w szczególności w obszarach tematycznych charakteryzujących się znacznym udziałem przemysłu, takich jak TIK, nanotechnologie, energia, transport i przestrzeń kosmiczna. Dzięki współpracy z państwami członkowskimi oraz poprzez krajowe platformy technologiczne EPT wywierają efekt strukturyzujący wykraczający znacznie poza program

---

⁶ DZ.U. C 226 z 3.9.2008, s. 20.

ramowy⁷. W niektórych przypadkach doprowadziły one do powstania wspólnych inicjatyw technologicznych.

Postępy na drodze do osiągnięcia 15%-owego udziału MŚP były mniejsze od spodziewanych. W miarę wzrostu atrakcyjności specjalnie dopasowanych programów wspierania MŚP, takich jak niedawno podjęta inicjatywa EUROSTARS, adresowana do MŚP prowadzących intensywną działalność badawczą, dalszej analizie należy poddać użyteczność celów oraz instrumentów stosowanych obecnie w zakresie MŚP.

Dużym zainteresowaniem sektora przemysłu, a w szczególności średniej wielkości przedsiębiorstw, cieszył się nowy mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka, finansowany z zasobów 7PR oraz Europejskiego Banku Inwestycyjnego i zapewniający pożyczki dla inwestycji wysokiego ryzyka w dziedzinie badań i rozwoju. Dotychczasowe operacje kredytowe obejmują przedsiębiorstwa w sektorze energii, TIK, nauk biologicznych oraz przemyśle motoryzacyjnym w 14 państwach europejskich i będą powszechniej stosowane w 2009 r.

... i pełnym wykorzystaniu potencjału UE w zakresie badań i rozwoju poprzez optymalizację spójności i synergii strategii i instrumentów politycznych

W obliczu konkurujących ze sobą priorytetów bardziej niż kiedykolwiek należy podkreślić znaczenie wspólnotowych badań dla osiągnięcia unijnych celów w zakresie zrównoważonego rozwoju i tworzenia miejsc pracy. Pełne wykorzystanie potencjału badawczego UE może być jednak osiągnięte jedynie poprzez zapewnienie lepszej spójności i koordynacji strategii i instrumentów politycznych związanych z badaniami, innowacją i kształceniem, na poziomie krajowym i unijnym, a w szczególności wspólnotowych instrumentów finansowania, w tym programu ramowego na rzecz konkurencyjności i innowacji, programów w zakresie kształcenia i uczenia się przez całe życie oraz funduszy strukturalnych. Koordynację taką należy zapewnić zarówno na etapie opracowywania programów, jak i podczas ich realizacji.

Europa w dalszym ciągu pozostaje w tyle jeśli chodzi o przekładanie wiedzy i wyników badań na innowacyjne produkty i usługi. Należy usunąć bariery na drodze swobodnego przepływu wiedzy i technologii oraz wykorzystujących je produktów. Środki regulujące popyt, takie jak normalizacja, zamówienia publiczne i regulacja, mogą przyczynić się do stworzenia rynków dla innowacyjnych produktów, odpowiadających potrzebom społeczeństwa („rynków pionierskich”)⁸.

Stałym wyzwaniem, zwłaszcza w obliczu obecnego kryzysu, jest znalezienie równowagi między krótkoterminowymi działaniami zwiększającymi popyt a „inteligentnymi” inwestycjami w badania i rozwój, sprzyjającymi przekształcaniu Europy w niskoemisyjną gospodarkę opartą na wiedzy. Kwestię tę podkreślono w kontekście europejskiego planu naprawy gospodarczej, którego elementy stanowią⁹: inwestowanie w efektywność energetyczną w celu tworzenia miejsc pracy i oszczędzania energii, inwestowanie w czyste technologie w celu przygotowania sektorów takich jak sektor budowlany i motoryzacyjny na funkcjonowanie na rynkach przyszłości charakteryzujących się niskimi emisjami CO₂, oraz infrastruktura i systemy połączone na rzecz wspierania efektywności i innowacji.

⁷ [ftp://ftp.cordis.europa.eu/pub/technology-platforms/docs/evaluation-etps.pdf](http://ftp.cordis.europa.eu/pub/technology-platforms/docs/evaluation-etps.pdf)

⁸ COM(2009) 116: Strategia na rzecz badań i rozwoju oraz innowacji w sektorze technologii informacyjno-komunikacyjnych w Europie: Podnoszenie poprzeczki

⁹ COM(2008) 800: Europejski plan naprawy gospodarczej

3.3 Otwarcie unijnego sektora badań na świat

Światowe wyzwania takie jak zmiany klimatu, ubóstwo, choroby zakaźne, zagrożenia dostaw energii, żywności i wody oraz bezpieczeństwo obywateli wskazują na potrzebę skutecznej **współpracy międzynarodowej w dziedzinie badań**. Celem 7PR jest wspieranie wspólnych działań badawczych w obszarach wspólnego zainteresowania, przynoszących korzyści zarówno UE, jak i krajom trzecim, poprzez różnorodne nowe programy takie jak szczególne działania w zakresie współpracy międzynarodowej, ukierunkowane otwarte zaproszenia do składania wniosków, wspólna realizacja projektów i skoordynowane zaproszenia do składania wniosków na poziomie programu. Działania w zakresie współpracy międzynarodowej są zatem w większym stopniu zintegrowane z programem i nie są traktowane jako osobna działalność.

W niedawno opracowanych europejskich ramach strategicznych na rzecz międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej podkreśla się potrzebę wzmocnienia partnerstwa między państwami członkowskimi a Wspólnotą, w celu wniesienia skutecznego wkładu w zapewnienie stabilności, bezpieczeństwa i dobrobytu na świecie. Ramy te ułatwiają otwieranie EPB na świat poprzez przyłączenie krajów sąsiadujących z Europą do EPB w ramach stowarzyszania ich z 7PR, wspieranie współpracy z najważniejszymi krajami trzecimi w ramach geograficznego i tematycznego ukierunkowania oraz poprzez poprawę warunków ramowych dla międzynarodowej współpracy naukowo-technicznej, takich jak światowe infrastruktury badawcze, mobilność naukowców, wzajemne otwarcie programów badawczych oraz prawa własności intelektualnej.

Nauka i technika dostarczają wiele rozwiązań służących ograniczaniu ubóstwa i rozwojowi społeczno-gospodarczemu w Afryce. Partnerstwo UE-Afryka na rzecz nauki, społeczeństwa informacyjnego i przestrzeni kosmicznej¹⁰ stanowi podstawę dla połączenia europejskich i krajowych zasobów finansowych na badania i rozwój i skoncentrowania się na projektach dotyczących potrzeb określonych przez Unię Afrykańską i jej państwa członkowskie.

Budowa **międzynarodowego eksperymentalnego reaktora termojądrowego (ITER)** jest ważnym krokiem w kierunku demonstracji możliwości zapewnienia dużej ilości czystej energii dzięki technologii syntezy jądrowej. Będąc jedynym w swoim rodzaju prawdziwie wspólnym projektem światowym, stanowi on również ważny i ambitny sprawdzian możliwości opracowania i finansowania międzynarodowej infrastruktury badawczej na dużą skalę oraz zarządzania nią.

3.4 Poprawa w zakresie zarządzania, kontrola i uproszczenie

Zasadniczym celem w zakresie zarządzania 7PR powinno być maksymalne wykorzystanie wszystkich zainwestowanych środków na cele badań (skuteczność) przy jednoczesnym zapewnieniu zgodności finansowania badań z przepisami (legalność i prawidłowość) oraz zagwarantowaniu, że skutki finansowe błędów są jak najmniejsze (korekta). Mimo że cele te nie wykluczają się nawzajem, należy je dobrze rozważyć. Osiągnięcie odpowiedniej równowagi między nimi oraz między przydzielanymi na ich realizację ograniczonymi zasobami ma bowiem decydujące znaczenie dla powodzenia programu.

Skuteczność programu jest gwarantowana dzięki zaproszeniom do składania wniosków, w których dużą wagę przywiązuje się do konkurencyjności, oraz dzięki ich niezależnej ocenie

---

¹⁰ http://ec.europa.eu/development/icenter/repository/EAS2007_action_plan_science_en.pdf

naukowej. Procesy, procedury i instrumenty zarządzania muszą być nieskomplikowane i skuteczne, by zapewnić odpowiedzialne inwestowanie wspólnotowych funduszy oraz by zapobiec obciążeniom administracyjnym. Oprócz osiągnięć przedstawionych w pkt 2 widoczne są następujące postępy na drodze do uproszczenia:

- Upraszczane są procedury zwrotu kosztów poprzez stopniowe wprowadzanie zryczałtowanych stawek i płatności, przy czym rozliczenie rzeczywistych kosztów prowadzone jest na życzenie tych beneficjentów, którzy uznają to za łatwiejsze.
- Stopniowo wprowadza się procedury, których podstawą są przeciętne koszty personelu. Jest to bardzo ważny krok, ponieważ koszty personelu są w dalszym ciągu główną przyczyną występowania błędów. Ich stosowanie będzie jednak możliwe wyłącznie w odniesieniu do ograniczonej liczby beneficjentów w pierwszej fazie pilotażowej.
- Dokonano uproszczenia i harmonizacji dokumentów w całym programie oraz wprowadzono nowe narzędzia elektroniczne ułatwiające negocjowanie umów.
- Ograniczono częstotliwość składania sprawozdań i uruchomiono internetowy system składania sprawozdań finansowych.
- Opracowano jasne pisemne wskazówki i udostępniono infolinię telefoniczną, tak by pomóc beneficjentom uniknąć najczęściej popełnianych błędów.

Jednak uproszczenie może być realizowane wyłącznie w danym kontekście prawnym, tworzonym w szczególności przez wspólnotowe rozporządzenie finansowe oraz zasady uczestnictwa i upowszechniania. Komisja nie może sama zmienić tych zasad, dlatego też skupia swoje wysiłki (które przedstawiono powyżej) na usuwaniu przeszkód administracyjnych, upraszczaniu procedur i zapewnianiu jasnych wskazówek. Te stopniowe zmiany idą wprawdzie w dobrym kierunku, jednak stale rośnie przekonanie, że rzeczywiste i zasadnicze uproszczenie będzie wymagać zmiany samych przepisów¹¹, przy czym błędy w transakcjach należy utrzymywać na poziomie możliwym do przyjęcia. Będzie to wymagać:

- Zgody wszystkich zainteresowanych podmiotów w kwestii właściwej równowagi między odpowiedzialnością a podejmowaniem ryzyka. Europejski Komitet Konsultacyjny ds. Badań wezwał Parlament Europejski i Radę do przyjęcia w zakresie finansowania badań podejścia charakteryzującego się tolerancją dla ryzyka i opierającego się na zaufaniu. W komunikacie pt. „Dążenie do ustalenia jednolitej interpretacji pojęcia dopuszczalnego ryzyka błędów”¹² Komisja przedstawiła wnioski do omówienia w ramach debaty międzyinstytucjonalnej i zamierza w 2010 r. przedstawić szczegółową analizę dopuszczalnego ryzyka, między innymi w obszarze polityki w dziedzinie badań – jeśli uzyska dostateczne wsparcie ze strony władz budżetowych.
- Dokonania wnikliwego przeglądu przez władze legislacyjne wspólnotowych przepisów finansowych dotyczących przyszłych PR. Powinno to doprowadzić nie tylko do większej przejrzystości i ograniczenia obciążeń, lecz także zapewnić skuteczne działanie nowych instrumentów zapewniających podstawę dla bardziej strategicznego podejścia do zarządzania programem badawczym.

---

¹¹ Sprawozdanie z oceny ex-post 6PR:

http://ec.europa.eu/research/reports/2009/pdf/fp6_evaluation_final_report_en.pdf

¹² COM(2008) 866.

Komisja planuje opublikować w 2010 r. komunikat, w którym kwestie te mogły by zostać rozważone.

Unijny program badawczy ma w coraz większym stopniu na celu realizację zamierzeń politycznych związanych z szerzej pojętymi wyzwaniami ekonomicznymi, społecznymi i środowiskowymi. Należy zatem rozważyć alternatywy dla bezpośredniego zarządzania, tak by zwiększyć oddziaływanie i efekt strukturyzujący unijnej polityki w dziedzinie badań i związanego z nią finansowania i wesprzeć ogólne cele polityki UE. Dwie agencje utworzone w celu realizacji części 7PR (Agencja Wykonawcza ds. Badań Naukowych i Agencja Wykonawcza ERBN) umożliwiły skuteczne zarządzanie powiększonym budżetem 7PR bez konieczności bezpośredniego zwiększenia liczby personelu w Komisji. Agencje te podejmą w pełni swoje obowiązki w 2009 r. Oceny działalności agencji przyczynią się do dalszej optymalizacji ich funkcjonowania, tak by mogły one zarządzać znacznie większym budżetem przeznaczonym na badania, a jednocześnie oddzielić zarządzanie projektami i finansami od procesu kształtowania polityki. W większym stopniu trzeba będzie również wesprzeć podejścia mające na celu zwiększenie efektu strukturyzującego wsparcia finansowego w partnerstwie z zainteresowanymi stronami i państwami członkowskimi, tak jak w przypadku wspólnych inicjatyw technologicznych i inwestycji na podstawie art. 169.

4. WNIOSKI

Siódmy program ramowy został dostosowany tak, by pomóc UE w osiągnięciu celu, jakim jest stworzenie niskoemisyjnej gospodarki opartej na wiedzy. Podejmowane są próby zwiększenia efektu dźwigni na publiczne i prywatne inwestycje w badania i rozwój oraz dywersyfikacji instrumentów programu w celu maksymalnego zwiększenia europejskiej wartości dodanej.

7PR jest w dalszym ciągu najważniejszym instrumentem służącym wspieraniu doskonałości naukowej i rozwoju technologicznego, odpowiadającym na priorytety polityczne UE oraz potrzeby przemysłu i społeczeństwa. Obecne niesprzyjające warunki ekonomiczne jeszcze bardziej uwydatniają jego znaczenie. 7PR wnosi wkład w ustawiczne wysiłki badawcze, zarówno prywatne, jak i publiczne, takie jak np. publiczno-prywatne inicjatywy na rzecz ekologicznych pojazdów, energetycznie efektywnych budynków i obiektów przemysłowych przyszłości, realizowane w ramach europejskiego planu naprawy gospodarczej.

W celu uzyskania opinii umożliwiających dalszą poprawę oraz ewentualne dostosowanie 7PR Komisja zwróci się do niezależnego zespołu ekspertów, który przeprowadzi **śródkresową ocenę 7PR**. Zespół ten najprawdopodobniej uzyska mandat jesienią 2009 r., ocena zaś zostanie zakończona jesienią 2010 r.

Analiza i poszczególne kwestie przedstawione w niniejszym komunikacie i uzupełniającym go dokumencie roboczym służb Komisji stanowią podstawę dla zbliżającej się oceny śródkresowej oraz dla przyszłych dyskusji politycznych na forum Rady, Parlamentu oraz z zainteresowanymi stronami. Należy przy tym odpowiedzieć na następujące pytania:

- W jaki sposób można zwiększyć wpływ 7PR i przyszłych programów ramowych na ukształtowanie europejskiej przestrzeni badawczej?

- Czy nowatorskie środki (ERBN, wspólne inicjatywy technologiczne, inicjatywy na podstawie art. 169, mechanizm finansowania oparty na podziale ryzyka) są skuteczne pod względem realizacji zamierzonych celów?
- W jaki sposób można zwiększyć wpływ i wartość dodaną wspólnych badań dotyczących różnych dyscyplin naukowych, sektorów przemysłu i dziedzin politycznych, tak by w lepszy sposób sprostać wyzwaniom społecznym?
- Czy pozycja Europy na światowej mapie nauki i technologii jest odpowiednio lepsza dzięki 7PR?
- W jakim zakresie były skuteczne środki na rzecz uproszczenia? Czy dalsze środki przyniosą oczekiwane rezultaty, czy też należałoby raczej rozważyć zastosowanie radykalnie nowych koncepcji?

Wyniki oceny śródkresowej będą miały znaczenie nie tylko dla potencjalnej zmiany 7PR, lecz odegrają także istotną rolę w późniejszych dyskusjach na temat przyszłych ram finansowych Unii Europejskiej, strategii lizbońskiej na okres po 2010 r. oraz kolejnego programu ramowego.